

LEWENSORIËTERING

Graad 11

WEEK 6

LES: 1

**ONDERWERP:
SOSIALE EN OMGEWINGSVERANTWOORDELIKHEID**

Waarmee jy gaan werk:

- Sosiale en omgewingsverantwoordelikheid
- Die skadelike gevolge van omgewingskwessies op persoonlike en gemeenskapsgesondheid.
- Sosiale kwessies wat 'n negatiewe uitwerking op plaaslike en wêreldgemeenskappe het.
- Klimaatsverandering: oorsake, impak op ontwikkeling, klimaatsverligting en klimaatsaanpassing.

Hulpbronne:

- Goedgekeurde handboeke.
- Oorsake en gevolge van klimaatsverandering op die bevolking:
https://youtu.be/G4H1N_yXBIA
- Webwerf om kinders te help: [Website: Climate change \(for kids\)](#)
- Koerantartikel oor vegter vir klimaatsverandering, Greta Thunberg van Swede:
- [Article: Greta Thunberg \(Climate change warrior\)](#)

**Aan die einde van les 1 en 2
moet jy die volgende kan doen:**

1. Definieer konsepte met betrekking tot Klimaatsverandering
2. 'n Duidelike begrip het van die oorsake van klimaatsverandering en die impak op die samelewing en die omgewing
3. Verduidelik die verband tussen klimaatsverandering en COVID-19 en moontlike oplossings

1. **Konsepte en vaardighede:** Bestudeer die volgende definisies. (Let daarop dat ten minste een of twee2 punte toegeken word as jy 'n term korrek in die eksamen kan definieer.)

Konsepte en definisies	Ken die betekenis van instruksiewerkwoorde in toets- en eksamenvrae bv.	
<ul style="list-style-type: none"> • Gronderosie- verwering van bogrond. Bogrond is die boonste laag grond en is die vrugbaarste omdat dit die mees organise en voedingryke materiale bevat. Een van die hooforsake is gronderosie is watererosie, wat die verlies is van bogrond as gevolg van water. • Batteryboerdery - onmenslike boerderymetode, wat ongesond is. Diere (hoenders) word met kunsmatige kos ingespuut, omdat hulle nie sonlig sien nie, hulle is gespanne en saamgevoeg in klein spasies. • Degradasie - dit is die daad om iets te vernietig of te beskadig. Om dit sonder respek of sleg te behandel. • Ontbossing - opruiming, afkapping of verwydering van 'n woud of 'n bos bome uit 'n veld wat dan omgeskakel word na 'n gebied om huise of winkelsentrums te bou. • Klimaatsverandering - dit is 'n verandering wat direk of indirek toegeskryf word aan menslike aktiwiteite wat die samestelling van die wêreldatmosfeer verander, en dit is benewens die natuurlike klimaatsveranderlikheid wat gedurende vergelykende lang tydperke waargeneem is. • Koolstofvoetspoor - totale hoeveelheid kweekhuiskasse wat geproduseer word om menslike aktiwiteite direk en indirek te ondersteun, gewoonlik uitgedruk in ekwivalente ton koolstofdiksied (CO₂) • Kweekhuiseffek - As die aarde se atmosfeer dik word van gasse en stowwe wat die son se straling vasvang, maak dit die aarde warmer. 'n Voorbeeld van die kweekhuiseffek is aardverwarming. • Uitputting van visbronne - verdwyn van spesies, sekere visse wat gevang en gestort word, groot vangste, treilvisserie beskadig die ekosisteem, geen werk, geen voedsel - ondervoeding 	Instruksiewerkwoord	Betekenis
	Noem/Lys/Meld	Gee die naam van iets. Sonder uit, Wys op, Noem, Pas kennis toe om uit te kies.
	Beskryf	Stel die hoofpunte van 'n proses in sinne
	Verduidelik	Gee u antwoord in 'n oorsaak-gevolg of stelling en redvolgorde
	Vergelyk	Gee ooreenkomste en verskille tussen konsepte
	Bespreek	Skryf / praat asof jy jou kennis met iemand anders deel. Gebruik besonderhede en voorbeelde om die onderwerp te verduidelik
	Stel voor/ beveel aan	Idee of plan word aangebied vir oorweging wat die beste in die konteks is. Gee 'n oplossing vir die probleem / onderwerp / vraagstuk
	Definieer	Beskryf / verduidelik die betekenis van iets of karakter of 'n woord.

<ul style="list-style-type: none"> • Klimaatsaanpassing - Aanpassing beteken om die nadelige gevolge van klimaatsverandering te antisipeer en toepaslike stappe te neem om die skade wat dit kan veroorsaak of te verminder, of die benutting van geleenthede wat mag ontstaan. • Klimaatsverligting - die gebruik van nuwe tegnologieë en hernubare energie, maak ouer toerusting meer energiedoeltreffend, of om bestuurspraktyke of verbruikersgedrag te verander. 	
---	--

2. Oorsake van klimaatsverandering: Menslike oorsake vs Natuurlike oorsake

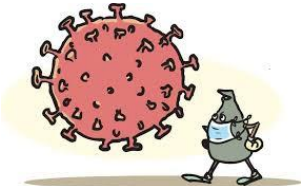
Menslike oorsake (slegs drie word genoem)	Natuurlike oorsake (slegs vier word genoem)	Bronne en informele take
<p>Kweekhuiseffek</p> <p>1) Verbranding van fossielbrandstowwe, steenkool, olie en gas - dit verhoog die produksie van CO₂(kweekhuiseffek). Ons ry motors en fabrieke, produseer CO₂ om ons te voorsien van 'dinge' wat ons nie nodig het nie, soos bv. ons wil eerder nuwe sportskoene en klere hê wat ons nie oor twee maande kan dra nie. Die vervoer van goedere na winkels (sodat mense kan koop) en die vragmotors produseer groot hoeveelhede CO₂ as hulle goed vervoer.</p> <p>2) Vernietiging van beboste areas(ontbossing) - Bome absorbeer CO₂, mense kap bome af vir die bou van huise, besighede en fabrieke en ontspanning (golfbane) te bou. Die ruimte is nodig vir die steeds groeiende bevolking. (Is ons dalk oorbevolk?)</p> <p>3) Toename in veeboerdery - Koeie en skape produseer groot hoeveelhede metaan as hulle voedsel verteer. Dink aan al die wegneemetes waarheen u familie en vriende gaan? Hoeveel skape of koeie sal geproduseer word om al die mense te voed?</p>	<p>1) Vulkaniese uitbarstings</p> <p>2) Oseaanstrome</p> <p>3) Aarde se wentelbaanveranderinge</p> <p>4) Sonvariasies</p>	<p>Natuurlike klimaatsverandering</p> <p>OF</p> <p><u>Vrae / oefeninge om begrip te ontwikkel:</u></p> <p><u>Vraag 1:</u></p> <p>1.1 Noem VIER menslike aktiwiteite wat bydra tot klimaatsverandering (4x1)</p> <p>1.2 Bespreek die verskil tussen begrippe aanpassing en verligting in terme van klimaatsverandering (2x2)</p> <p>1.3 Stel TWEE redes voor waarom ontwikkelende lande meer as ontwikkelde lande geraak kan word deur klimaatsverandering. (2x2)</p>

3. Impak van klimaatsverandering op ontwikkeling

Veranderinge	Bronne en informele take
<ul style="list-style-type: none"> • Aardverwarming kan lei tot 'n toename in insekte en die opbrengs van stapelgewasse soos koring, sojabone en mielies word benadeel. Dus minder “kos” vir 'n oorbevolkte wêreld. Dus kan net sommige mense daaglik kos bekostig. Ons sien dit tydens inperking (Covid 19), nie almal kan kos bekostig nie (geen inkomste nie en kan nie tuis werk om salaris te ontvang nie). • Oorbevolking lei daartoe dat boere die produksie moet bespoedig van die volgende: <ul style="list-style-type: none"> - bespuiting van skadelike plaagdoders - vee wat gereeld met kunsmatige groeihormone ingespuit word (alles skadelik vir mense). • Sekere gebiede wat nie voldoende reën kry nie (droogtes het meer algemeen geword, SA boere het vanaf 2017 - 2019 gesukkel), dus minder 'kos' om mense te voed. 	<p>Vraag 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.1 Definieer die term 'oorbevissing' en noem TWEE redes waarom dit in Suid-Afrika se oseane voorkom. (1+2) 2.2 Verduidelik VIER maniere hoe oorbevissing die Suid-Afrikaanse oseane kan benadeel. (4x2) 2.3 Beveel DRIE maniere aan waarop die Suid-Afrikaanse regering oorbevissing kan verminder. (3x3) <p>Dui in jou antwoorde aan hoe ELKE aanbeveling die waarskynlikheid van oorbevissing kan verminder</p>

4. Maniere om die rampe wat deur klimaatsverandering veroorsaak word te verlig en aan te pas:

Verligting:	
<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik van boorgatwater • Regering moet busvervoerstelsel verbeter (minder motors op die pad) • Fokus op hernubare energie - sonpanele en gebruik gloeilampe vir energiebesparing. • Dit is gevaarlik om huise naby oorstromingsareas te bou. • Strenger boetes vir ondernemings wat nie die beleid en wette nakom nie (bv. VW Dieselgate-skandaal in 2018, moes \$ 2,8 miljard boete betaal vir die peuter met diesel aangedrewe voertuie. Hulle het die regering bedrieg in die emissie-toetse) 	

Aanpassing:	
<p>Wat kan mense doen om by die klimaatverandering aan te pas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stap / fiets of saamry geleenthede • Plant inheemse plante • Hou op om water te mors • Boere plant verskillende gewasse • Regerings kan verdediging opbou om te beskerm teen stygende seevlakke (beperk sommige vloede). • Verminder, hergebruik en herwin • Moenie onnodige koop nie (word rommel) 	<p>Wees 'n ambassadeur tydens die COVID-19-inperkings tydperk in jou huisgesin- hergebruik, herwin en verminder.</p> <p>Klik op die volgende vir inligting op: Verminder, Hergebruik, Herwin</p> <p>OF</p>

5. Klimaatsverandering en COVID-19

Hoe Covid 19 die vooruitsigte vir klimaatverandering verbeter het:	Hoe Covid 19 klimaatverandering negatief beïnvloed het:
<ul style="list-style-type: none"> • Helder lug en skoon water as gevolg van Covid 19: https://youtu.be/HVwjs_D_kRI <p>OF</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Toename in huishoudelike vullis en plastiekafval – Vanaf die huis werk het gelei tot 'n toename in elektrisiteitsverbruik en huisverhitting en 'n toename in die hoeveelheid vullis wat deur elke huishouding geproduseer is. Winkels en ondernemings wat vroeër die gebruik van herbruikbare sakke en houers gepreek het, raai kliënte nou aan om oor te skakel na enkelverpakking en sakke, ondanks die feit dat plastiek vir eenmalige gebruik nog bakterieë kan opberg. 2) Mediese afval neem toe - Die vraag na persoonlike beskermende toerusting (PPE) het op sy beurt toegeneem. Gevolglik genereer COVID-19 ton en tonne mediese afval. 3) Herwinningsprogramme stop - Met meer plastiek- en mediese afval wat gegenereer word, het lande ook besluit om herwinningsprogramme te staak. In sommige Europese lande is afvalopsies onbepaald onderbreek.

6. Assessering / Aktiwiteite:

Vraag 1

Lees die onderstaande aangepaste opskrif en beantwoord die vrae wat volg:

Gebruik die jeug om die toekoms van die wêreld te verander

Dinsdag, Maart 31, 2020

New York, 31 Maart (IPS) - Vanessa Nakate van Uganda is dalk geknip uit 'n foto geneem by die Wêreld Ekonomiese Forum, maar sy saam met Sweedse aktivis Greta Thunberg het die klimaat krisis sentrum stadium gemaak. Klimaatsverandering is werklik.

- 1.1 Definieer die term, klimaatsverandering en verduidelik kortliks waarom dit belangrik is dat ons bewus is waaroor dit gaan. (1+2)
- 1.2 Bespreek DRIE negatiewe gevolge van klimaatsverandering op die omgewing. (3x2)
- 1.3 Stel DRIE praktiese strategieë voor wat leerders by jou skool kan toepas om deel te neem aan die stryd teen klimaatsverandering. (3x2)

7. Konsolidasie en Waardes:

Konsolidasie	Waardes
<ul style="list-style-type: none">• Dink wat onduidelik en skryf dit neer om jou onderwyser op 'n latere stadium te vra.• Doen al die aktiwiteite om te verseker dat jy vaardighede verstaan en ontwikkel of aanleer om die impak van klimaatsverandering te verminder.• Dit is belangrik dat ons omgewingsvolhoubaarheid bevorder, sosiale aktiviste word en aansluit by vrywilligersprogramme in ons gemeenskappe wat onvermoeid werk om omgewingskwessies aan te spreek. (vind uit oor hierdie organisasies om moontlik na die inperkingsperiode aan te sluit)• Dink na oor die volgende: Volgens wetenskaplike het die COVID-19-krisisse die klimaat positief beïnvloed, sal die positiewe effek egter volhoubaar wees?	<ul style="list-style-type: none">• Kommer oor toekomstige geslagte• Ubuntu• Pligsgetrou• Resek vir mense en omgewing• Selfbeheersing• Bewaring• Samewerking en toewyding (sin van regte en pligte) <p>Kyk na die volgende video as jy dalk meer wil weet omtrent die Corona Virus:</p> <p>https://youtu.be/1APwq1df6Mw</p>